

ชื่อหนังสือพิมพ์ เชียงใหม่นิวส์	วันที่ 18 พ.ย. 2552	ปีที่ 19	ฉบับที่ 6700	หน้า 5
---	-------------------------------	--------------------	------------------------	------------------

อิทธิพลของ “สระโน” ในล้านนา

นพ

ตั้งแต่ช่วงปลายรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา ศิลปกรรมของชาติตะวันตกได้แผ่ อิทธิพลเข้าสู่สยามประเทศ จะเห็น ได้ว่าช่วงนี้เองที่บ้านเมืองมีความรุ่งเรืองมั่งคั่ง ด้วยวิทยาการสมัยใหม่ การเข้ามาของอิทธิพล ตะวันตกในช่วงนั้นส่งผลให้การดำรงชีวิตใน แบบฉบับของไทยเปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิง เริ่ม ตั้งแต่ทรงผม การแต่งกาย โดยเฉพาะรูปแบบ ของอาคารบ้านเรือนก็ได้รับอิทธิพลของชาติ ตะวันตก

อิทธิพลดังกล่าวยังได้แผ่ขยายขึ้นมาถึง ดินแดนล้านนา สังเกตได้ว่าช่วงนี้มีชาวต่าง ชาติเข้ามาอาศัยอยู่ในเชียงใหม่เป็นจำนวนมาก อาทิ อังกฤษ อเมริกัน จีน อินเดีย การดำรงอยู่ ของคนต่างเชื้อชาติทำให้เชียงใหม่มีการผสมผสานวัฒนธรรมระหว่างของท้องถิ่นกับตะวันตก เห็นได้ชัดเจนได้แก่รูปทรงของอาคารบ้านเรือน ในช่วง 100 ปีที่ผ่านมาได้มีการปรับเปลี่ยนรูป

แบบไปตามยุคสมัย

ช่วงประมาณ 150 ปีที่ผ่านมาอิทธิพล ของชาติตะวันตกที่รุกแผ่ขยายเข้ามาในดินแดน ล้านนา ทำให้มีเหตุการณ์ต่างๆ เกิดขึ้นในล้านนา มากมาย การเปิดป่าให้ชาวอังกฤษเข้ามา สัมปทานทำไม้ในภาคเหนือสมัยนั้น ทำให้ชาว อังกฤษเดินทางเข้ามาทำไม้ในเชียงใหม่เป็น จำนวนมาก นับเป็นจุดเริ่มต้นที่เมืองเชียงใหม่ รับเอาอิทธิพลของชาวตะวันตกก็ว่าได้ ขณะ เดียวกันในช่วงนั้นเองก็มีการติดต่อค้าขายกับ หัวเมืองต่างๆ เช่น พม่า อินเดีย จีน อินโดนีเซีย จึงทำให้อิทธิพลของชาติดังกล่าวไหลเทเข้าสู่

รอยเรื่อง
เมืองล้านนา
ปีที่ ๑๑

เชียงใหม่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

รูปแบบของอาคารบ้านเรือนในสมัยนั้น จึงเป็นรูปทรงที่ได้ รับอิทธิพลมาจากชาติตะวันตกเสียส่วนใหญ่ เช่น เรือนปั้นหยา ซึ่งเป็น เรือนไม้แบบตะวันตกหลังคาแบบปรางมิต มุงทุกด้านชนกันไม่มีหน้าจั่ว ขณะเดียวกันเรือนเครื่องไม้ยกพื้นมีใต้ถุนสูงที่พัฒนามาตามแบบ สถาปัตยกรรมในเขตร้อนชื้นต่างถิ่น (Tropical Architecture) ได้แก่ เรือนไทยที่มาจากภาคกลาง เรือนมโนลาจากฟิลิปปินส์ เรือนขนมปังขิง และเรือนสระโนจากอังกฤษ ก็ได้เข้ามาแพร่หลายอยู่ในช่วงนั้นด้วย

กล่าวเฉพาะเรือนสระโน ซึ่งพบได้มากที่สุดในตลาดล้านนา จนคน ท้องถิ่นด้วยกันเองเข้าใจว่าเป็นรูปทรงเฉพาะของอาคารในตลาดล้านนา นั้น แท้จริงแล้วเรือนสระโน เป็นเรือนสากลที่มาจากภาคกลาง เข้าสู่

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	18 พ.ย. 2552	19	6700	5

สยามประเทศในสมัยรัชกาลที่ 5 เรือนสระโน
จะฮิตที่สุดในลำพูน ไม่เกิน 150 ปีมานี้เอง โดย
ได้รับอิทธิพลมาจากกระท่อมแบบอังกฤษ (Eng-
lish Cottage) เรือนสระโนจะสังเกตง่ายนิดเดียว
ตัวเรือนอาจมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้าง จุดเด่น
อยู่ตรงหลังคา ซึ่งเป็นแบบหน้าจั่ว มีแท่งไม้
สี่เหลี่ยมหรือทรงกลมประดับอยู่ตรงส่วนยอด
ของจั่ว

จากลักษณะของสระโน ที่เป็นแท่ง
ยาวนี้เอง ทำให้ศาสตราจารย์มณี พยอมยงค์
ปราชญ์ชาวลำพูน สันนิษฐานว่า คำว่า “สระ
โน” น่าจะมาจากคำว่า “สระหนี่” ซึ่งเป็นปี

ของชาวลีลักษณะรูปทรงเป็นแท่งยาว อย่างไรก็ตามอาจารย์มณี ก็ไม่ได้
บอกว่าสระโนเข้ามาแพร่หลายอยู่ในลำพูนได้อย่างไร เป็นเพียงข้อ
สันนิษฐานเปรียบเทียบกับในเชิงภาษาศาสตร์เท่านั้น

ในรายงานของอาจารย์วิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรือง คณะสถาปัตยกรรม
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งได้ศึกษารูปแบบของอาคารบ้านเรือน
สมัยโบราณ กล่าวถึงเรือนสระโนที่พบในลำพูนว่า เรือนสระโน คือ
เรือนที่ได้พัฒนาและคลี่คลายจากระบบระเบียบการก่อสร้างแบบเดิม เป็น
เรือนเครื่องไม้แต่มีการยกพื้นน้อยกว่าเดิมเหลือประมาณ 1-1.5 เมตร
ชานและเดินอาจมีฝาไม้ระแนงตีไขว้กันไว้โดยรอบ เรือนมีความมิดชิดมี
ขนาดเล็กกะทัดรัด รูปทรงของหลังคาอาจเปลี่ยนแปลงไปหลายรูปแบบ
เช่น เรือนจั่วเดี่ยวหรือแฝด เรือนจั่วมนิลา ส่วนยอดและมุมหลังคาจะ
ตกแต่งด้วยไม้กลึงสระโน มุมหลังคาด้วยวัสดุพื้นเมือง

กลุ่มภารกิจจดหมายเหตุและสารนิเทศท้องถิ่น

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้

NORTH CLIPPING 2553/ 00094

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	18 พ.ย. 2552	19	6 700	5

❖❖❖❖ เรือนส:ระ:ใบจะ:ฮิต
ที่สุดในลำพูน ไม่เกิน 150 ปีมานี่เอง โดย
ได้รับอิทธิพลมาจากกระท่อมแบบอังกฤษ
(English Cottage) เรือนส:ระ:ใบจะ:
สังเกตง่ายนิดเดียว ตัวเรือนอาจมีการ
เปลี่ยนแปลงไปบ้าง จุดเด่นอยู่ตรง
หลังคาซึ่งเป็นแบบหน้าจั่ว มีท่งไม้
สี่เหลี่ยมหรือทรงกลมประดับอยู่ตรง
ส่วนยอดของจั่ว ❖❖❖❖

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	18 พ.ย. 2552	19	6700	5

ปัจจุบันเรือนสระโนที่พบในลำพูน ได้แก่ บ้านเจ้าหญิงเรือนแก้ว ณ ลำพูน บน ถนนรถแก้ว สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2468 เป็น เรือนไม้ยกใต้ถุนสูง หลังคาทรงจั่วมนิลาคดแต่ง ยอดมุมหลังคาไม้กลึงสระโน บ้านเจ้าหญิง ยอดเรือน ณ ลำพูน สร้างเมื่อปี พ.ศ.2477 เป็น เรือนไม้ยกใต้ถุนสูงเช่นกัน หลังคาทรงจั่วมนิลาคดแต่งและมุดมดกแต่งด้วยสระโน บ้านเจ้าหญิงยอดเรือนนี้เป็นบ้านทรงพื้นเมืองขนาดใหญ่ มีชานและเดิน นอกจากนั้นยังมีเรือนสระโน บนถนนท่านาง เป็นบ้านไม้ยกพื้นสูงปัจจุบัน เป็นบ้านร้าง และเรือนสระโนบนถนนสันป่ายาง อีกหลายหลัง ซึ่งสร้างขึ้นเมื่อประมาณ 70- 80 ปี

ขณะเดียวกัน เรือนสระโนที่แพร่หลายอยู่ในลำพูนเมื่อราว 100 ปีที่ผ่านมา มีสาเหตุหลักอยู่ 2 ประการ คือ ประการแรก ในช่วงหนึ่งเรือนกาแลไม่เป็นที่นิยมเนื่องจากว่า อาจารย์ไกรศรี นิมมานเหมินทร์ ได้ให้ข้อเสนอว่า “กาแล” คือ เครื่องหมายกากบาทที่เป็นลักษณะเหมือนหว่างขาที่ชาวพม่าสร้างไว้เพื่อใช้ “ข่ม” คนล้านนาให้อยู่ได้อาณัติในช่วงที่พม่าปกครองเมืองเชียงใหม่ จากข้อสันนิษฐานนี้เอง ทำให้คนล้านนาส่วนหนึ่งในเชียงใหม่-ลำพูนพากันหักกาแลทิ้งเป็นการล้างอาถรรพ์ คำสาปแล้วนำสระโน สัญลักษณ์ของตะวันตกที่เข้ามาอิทธิพลในขณะนั้นมาใส่แทน

ประการที่สอง คนลำพูนที่มีชีวิตอยู่ในช่วง 100 กว่าปีที่ผ่านมา เป็นคนลำพูนยุคใหม่ มีการพบเห็นเรือนสระโนมาตั้งแต่บรรพบุรุษ การจะสร้างบ้านเรือนขึ้นมาสักหลังจึงมีการสร้างตามแบบบรรพบุรุษ ดังนั้นเราจึงพบเห็นเรือนสระโนแพร่หลายอยู่ในลำพูนมากที่สุด ขณะเดียวกันในเชียงใหม่มีการสร้างเรือนกาแลมาตั้งแต่อดีต จึงทำให้คนเชียงใหม่ยุคหลังๆพากันสร้างบ้านแล้วประดับด้วยกาแลเป็นทิวแถว

หากไม่เชื่อดลองขับรถเล่นบนถนนสายเชียงใหม่-ลำพูน จะพบว่าในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ไปจนถึงสารภี ยังคงมีเรือนกาแลให้เห็นอยู่หลายหลัง แต่เมื่อเข้าเขตลำพูนแล้วเรือนกาแลที่ว้านหายไป กลายเป็นเรือนสระโนเข้ามาแทน จนเป็นที่มาของคำกล่าวที่ว่า “กาแลของเชียงใหม่ สระโนของลำพูน”

จักรพงษ์ กำบุญเรือง
jakpong@chiangmainews.co.th